

Politik Bilim

Hep aynı kısır döngü...

Aykut Göker

Bilim ve teknoloji politikamızın belirlenmesine temel olmak üzere yürütülen Vizyon 2023 - Teknoloji Öngörü Çalışması'nın, katılan bilim insanları ve uzmanlar açısından önemli bir yanı, meselelerimize, hep birlikte, uzun vâdeli, stratejik bir bakış açısıyla bakabilme pratiğini de içermesiydi. Gerçekten de, söz konusu çalışmaya katılanlar, her şeyden önce, uzun vâdeli, stratejik bir bakış açısıyla, Türkiye için erişilebilir bir gelecek tasavvurunda (öngörüsünde) buluşmaya çalıştılar. Daha sonra da, tasavvur ettikleri geleceğin gerçeğe dönüşmesi için, önümüzdeki yirmi yılda, Türkiye'nin bilim ve teknolojide yapması gerekenleri öngörebilmek ve bu öngörülerinde görüş birliğine varabilmek için yoğun bir çaba gösterdiler. Bunu yaparken, elbette, bilim ve teknolojinin dünya genelinde nasıl bir gelişme yörüngesi çizeceğine ilişkin bilgilerini, öngörülerini ve Türkiye'nin koşullarına ilişkin değerlendirmelerini birbirleriyle paylaştılar.

Bu çalışma sonunda ortaya konan, uzun vâdeli **her** öngörü, mutlaka, en doğru olanı mı temsil ediyor? Tabii ki, hayır. Ama en doğru olana yaklaşabilmenin ön şartı, siyaset adamlarının bu çalışmayı ciddiye almaları, uygulamaya koymaları ve uygulamada alınan sonuçların yine stratejik bir bakış açısıyla değerlendirilmesine; bu çalışmanın belli aralıklarla ve katılanlar belli oranlarda yenilenecek sürdürülmesine imkân tanımlarınıdır. Bu yapılmazsa (ki, pek yapılabilecek gibi gözüküyor), Türkiye'nin bu ilk teknoloji öngörü çalışmasının bir yan ürünü olan uzun vâdeli stratejik bakış açısı pratiği ve bu pratikten geçen bilim insanı ve uzmanların ortak kazanımları da yok olup gidecek. Bunun sonu nereye mi varacak?

YANITLARI ARANAN SORULAR

Biliyorsunuz, bilim ve teknolojide izlenecek politikaya ışık tutmak üzere, daha önce de pek çok çalışma yapılmıştı. Bu çalışmalar, bugün anladığımız anlamdaki teknoloji öngörülerinden, izlenen yöntem ve katılım bakımından farklıydı. Ama, bu çalışmaların kendi sistematiği içinde üretilen öneriler, eğer uygulanmış olsaydı, bugün Türkiye, bilim ve teknolojide çok daha ileri bir düzeyde olurdu. Bu açıkça görüldüğü içindir ki, 2023'ü hedefleyen bir çalışma gündeme geldiğinde şu sorular defalarca soruldu:

OECD Pilot Takımlar Projesi çerçevesinde Türk takımı tarafından hazırlanan ve 1967'de yayımlanan politika tasarımı ile 300'ü aşkın bilim insanı ve uzmana hazırlattırılarak 1983'te Hükümet'e sunulan **Türk Bilim Politikası: 1983-2003**, o dönemlerin siyaset adamlarınca niçin dikkate alınmamıştı? 1993'te tasarlanan **Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003**'ü ve bunu geliştiren **Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi**'ni (1995) hayata geçirebilmek için alınan **BTYK Kararları**, niçin uygulanmamıştı? Prof.Dr. A. Ş. Üçer, Prof.Dr. M. Durgut ve bu satırların yazarının bu sorulara yanıt arayışı içinde yaptıkları, daha önce de andığım önemli bir tespit şuydu:

VE HEP AYNI YANITLAR...

*"Burada belki **stratejik plânlama** yaklaşımının ve bu bağlamda ulusal bilim ve teknoloji politikalarının tasarımı, **geleceğe bakabilme becerisini** gerektirdiğine işaret edilebilir. Günlük olayların arkasından koşarak yorulan ve yerleşik bir tarz olarak, kısa vâdeden ötesini düşünmeyenlerin önemlice bir çoğunluk oluşturduğu toplumumuzda, ancak uzun vâdeli kestirimlerle / öngörülerle ortaya konabilecek imkân ve fırsatları, beklenmedik gelişmeleri nasıl hesaba katıp kendimize yeni yollar çizebileceğimiz sorulabilir. Ancak, şu muhakkaktır ki, kısa vâdecilik, karar alıcıları kısır döngüye sokmakta; görüş ufuklarında alışılmışın dışına çıkamayanlar alışılmış usûllerle zaten çözemedikleri sorunlar için kayıpsız ve çaresiz*

kalmakta; 'taklit' aşamasından öteye de pek geçememektedirler. Bu kısır döngüde tıkananların neden olduğu başka bir sorun ise, bilim ve teknolojiye, ve toplumsal değer yargılarındaki çağ değişimine ve bu değişimin ardındaki dinamiklere bir şekilde vâkıf olanların böyle bir ortamda kendilerine yer bulamadıkları için elenmeleridir. Kadrolar şans eseri bir araya gelse bile iletişim kurabilecekleri kurumları / otoriteleri bulamamaktadırlar.” Yâni, bu kez de farklı bir şey olmayacak. Hep aynı kısır döngü...

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 16 Ekim 2004